

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: PVV 51 - Programma Gemeente zonder Gemeentehuis

Samenvatting

Voorliggende Nota aan de Vlaamse Regering omvat het oproepkader voor het relanceprogramma Gemeente zonder Gemeentehuis. Met dat relanceprogramma worden de lokale besturen ondersteund en uitgedaagd om hun werking en dienstverlening meer burgergericht en efficiënter te transformeren door maximaal in te zetten op de mogelijkheden van slimme technologieën.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

Beleidsdoelstelling: Zie de BBT Begrotingsjaar 2021: "Ook in het kader van de dienstverlening door de lokale besturen, kreeg de digitalisering een belangrijke boost. Het doel is dat bedrijven en burgers sneller en efficiënter hun administratieve verplichtingen kunnen afwerken, zonder rompslomp, zelfs zonder in een fysieke rij te staan. We onderzoeken dan ook, in afstemming met de minister-president, de provocerende gedachte van een "Gemeente zonder Gemeentehuis", tegelijk met meer telewerkende ambtenaren."

Voorliggend relanceprogramma sluit ook aan bij de volgende doelstellingen en ambities van het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 en de Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid van de minister bevoegd voor het Binnenlands bestuur en Stedenbeleid:

"De Vlaamse overheid bouwt onze regio verder uit tot een Europese koploper op vlak van Slimme Regio's. Vlaanderen zal lokale besturen maximaal ondersteunen om het beleid en implementaties rond slimme steden efficiënt en breed te verspreiden. Smart Flanders, het samenwerkingsverband van de Vlaamse overheid, vormt daarbij de basis van een gezamenlijke aanpak en kennisdeling." (Vlaams regeerakkoord 2019-2024)

"De Vlaamse overheid brengt daarbij steden en gemeenten met gelijkaardige uitdagingen samen en zorgt ervoor dat slimme toepassingen maximaal gemeenschappelijk kunnen

////////////////////////////////////

geïmplementeerd worden, aan gelijkwaardige voorwaarden. Dit zal leiden tot meer (kosten)efficiëntie en kennisdeling in de verdere uitrol van slimme stedenbeleid.” (Beleidsnota Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid).

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- Voorliggende nota kadert in het Relanceplan Vlaamse Veerkracht van de Vlaamse regering. De aanbevelingen uit het advies van het economische (ERC) en maatschappelijke relancecomité (MRC) zijn relevant in het kader van deze oproep.
- Zie de Mededeling aan de Vlaamse Regering (VR 20212602 VV MED.0006/1TER) m.b.t. de oprichting van een programmateam in het kader van het Relanceprogramma Gemeente zonder Gemeentehuis:
- Zie het advies (zie bijlage) van de adviesraad ‘Lokaal digitaal’, aangesteld door de Minister-president Jan Jambon en Viceminister-President Bart Somers.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

De Vlaamse Regering maakt 4,3 miljard euro vrij voor relanceplan ‘Vlaamse Veerkracht’. Dat plan moet de Vlaamse welvaart en het welzijn van de Vlamingen helpen versterken na de coronapandemie. Digitale transformatie is één van de zeven speerpunten van dit plan waarbij de regering mikt op een groeistrategie die van Vlaanderen een leidende en toonaangevende data-economie en -samenleving maakt. Voorliggend relanceprogramma kadert in het speerpunt van de digitale transformatie en legt de focus op de digitalisering van de werking en dienstverlening van de lokale besturen in Vlaanderen.

In de lokale besturen vindt momenteel een versnelde digitalisering plaats. Een studie van Tomorrowlab¹ duidt bijvoorbeeld aan dat 73% van de lokale besturen nu applicaties en technologieën gebruiken die ze voor de coronacrisis niet kenden. Dit creëert een momentum om deze versnelde lokale digitalisering aan te houden, te versterken en ondersteunen. In het rapport van het economische relancecomité wordt dit als volgt verwoord: *“Het is duidelijk dat de vlucht vooruit op digitalisering als route wordt gezien om de crisis het hoofd te bieden. Hierbij gaat het voornamelijk om maatregelen die bedoeld zijn om op middellange en lange termijn het competitief voordeel te versterken en economische groei te stimuleren.”* Overheden worden daarbij gevraagd om een voorbeeldrol te vervullen. Dit geldt ook voor de lokale besturen en dit programma heeft daarom tot doel de digitalisering van de lokale besturen een stevige duw in de rug te geven.

Het na te streven beeld dat in voorliggend programma wordt gehanteerd, is dat ICT de mogelijkheid kan bieden om het fysieke gebouw “gemeentehuis” overbodig te maken. De plaats waar de dienstverlening wordt afgeleverd, waar de ambtenaar werkt, waar de data van de gemeente worden beheerd en waar de gemeenteraad doorgaat, wordt dan elders ondergebracht. In een Gemeente zonder Gemeentehuis werken de gemeentelijke ambtenaren veel meer thuis of in coworkingspaces, bevinden data zich niet in fysieke dossierkasten maar in de digitaal toegankelijke infrastructuur, vindt de gemeenteraad op verschillende locaties plaats en worden attesten en diensten maximaal thuis of digitaal afgeleverd en behandeld. Dit beeld wordt verder in deze nota vertaald in tien principes die het doelstellingenkader voor de projecten vormen.

Voorliggend programma beoogt de lokale besturen te ondersteunen bij dergelijke transformatieve ICT-gedreven veranderingsprocessen die een verbeterde en meer burgergerichte werking en

¹ Zie: <https://www.tomorrowlab.com/news/coronacrisis-geeft-7-op-de-10-vlaamse-steden-en-gemeenten-digitale-boost>

B) EEN GEDIFFERENTIEERDE SET AAN OPROEPEN

Voorliggend programma omvat ontplooit een afgestemd geheel van verschillende oproepen, die worden gedifferentieerd naar focus/thema, omvang en doelstelling, doelgroep en timing.

Differentiatie op het vlak van de focus/thema

De focus van de oproepen wordt gedifferentieerd tussen drie verschillende thema's waarbinnen de geschetste 10 principes concreet tot uiting komen, namelijk:

- A. **Innovatieve dienstverlening:** binnen deze oproepen ligt de klemtoon op innovatie en transformatie van de gemeentelijke dienstverlening en de primaire processen. Ze leiden tot zichtbare en substantiële innovaties en verbeteringen van de dienstverlening, conform de hoger geschetste principes.
- B. **Digitale democratie.** De focus ligt hier op innovatieve trajecten die vernieuwende praktijken neerzetten op het vlak van e-participatie. Het begrip "participatie" wordt daarbij breed benaderd, gaande van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren tot (mee)beslissen. Ook de besturende of (management)processen vallen binnen dit thema.
- C. **De werkplek van de toekomst:** binnen deze oproepen ligt de klemtoon op projecten die focussen op de interne processen (het niet zichtbare deel van de organisatie voor de burger). De focus ligt hier op innovatieve projecten die de werkplek van lokale medewerkers transformatief vernieuwen en waarbij ICT-tools ten volle worden benut voor onder meer plaats- en tijdonafhankelijk werken.

Doorheen de drie thema's is er ook ruimte voor projecten met een interbestuurlijke component (verticaal: tussen verschillende overheidsniveaus) en / of een interorganisatorische invalshoek (verschillende lokale besturen, middenveldinstanties, private instanties).

Differentiatie naar omvang

Het programma differentieert tussen drie types van oproepen:

1. **Oproepen voor innovatieve concepten:** dit resulteert in de toekenning van conceptsubsidies die gebruikt worden voor deskundige begeleiding bij het ontwerp van een ICT-veranderingstraject, de uitwerking van een *proof of concept*, prototype of experiment, of een behoeftanalyse (wat bestaat al en wat nog niet?). Binnen deze begeleiding kan ook ingezet worden op het definiëren van standaarden, waarop toekomstige ontwikkelingen kunnen steunen. Deze subsidie bedraagt maximaal 150.000 euro per project. Binnen **maximaal** 1 jaar na de toekenning van deze subsidie worden de eraan gekoppelde outputs opgeleverd.
2. **Oproepen voor thematische ontwikkelings- en implementatietrajecten:** dit type van oproepen jaagt innovatie aan in relatie tot een afbakbare cluster van processen of omvat een afgebakende focus binnen één van de thema's; en resulteert in de ontwikkeling en implementatie van het project in een periode van maximaal drie jaar na selectie van het project. De subsidie bedraagt maximaal 500.000 euro per project.
3. **Oproepen voor transformatieve ontwikkelings- en implementatietrajecten:** dit type van oproepen mikt op transformatieve projecten waarbij simultaan grootschalige veranderingen worden doorgevoerd aan de werkprocessen, de structuur, de ICT-systemen en datahuishouding van een omvattend aantal processen. Dit zijn meerjarige trajecten. De subsidie bedraagt maximaal 2.000.000 euro per project.

Differentiatie naar de doelgroep

Volgende initiatiefnemers kunnen een aanvraag indienen en middelen ontvangen:

- een lokaal bestuur;
- een lokaal bestuur dat optreedt als penhouder voor verschillende lokale besturen (de betrokken besturen duiden de penhouder formeel aan);

////////////////////////////////////

- een intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zoals bepaald als vermeld in deel 3 van het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur, dat optreedt als penhouder voor verschillende lokale besturen (de betrokken besturen duiden de penhouder formeel aan);
- de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC, in het kader van de gemeenschapsmaterie)

De entiteiten van de Vlaamse overheid kunnen optreden als partner van de initiatiefnemer, en kunnen in die hoedanigheid ook middelen ontvangen van de initiatiefnemer, op voorwaarde dat dit bijdraagt aan de opschaling van de initiatieven.

Ondernemingen of kennisinstellingen kunnen als onderaannemer optreden (bv. deelname aan marktverkenningen, externe begeleiding aanbieden, aanbieden van ontwikkelingen, diensten en toepassingen), maar kunnen zelf geen aanvraag indienen.

Spreiding in de tijd

De oproepen worden gespreid in de tijd. Dat garandeert dat alle lokale besturen zich tijdig kunnen voorbereiden op de oproepen of zich kunnen organiseren in partnerschappen, en biedt ook de kans aan lokale besturen die daar klaar voor zijn, om deel te nemen aan de eerste oproepen.

Overzicht van de oproepen

Onderstaande tabel omvat een overzicht van de verschillende oproepen, de spreiding ervan in de tijd en het daaraan gekoppelde budget voor projectsubsidies. In functie van onder meer het aantal ingediende dossiers n.a.v. elke oproep, kan het budget per oproep worden herzien tussen de verschillende oproepen.

	Focus	Type	Timing lancering (indicatief)	Budget
Oproep 1	A, B, C	1	September 2021	€ 871.308
Oproep 2	A en C	2	Oktober 2021	€ 4.000.000
Oproep 3	A en C	3	November 2021	€ 8.000.000
Oproep 4	A, B, C	1	November 2021	€ 537.308
Oproep 5	A en B	2	Januari 2022	€ 4.000.000
Oproep 6	A en C	3	Maart 2022	€ 12.000.000
Oproep 7	A	2	April 2022	€ 4.000.000
Totaal budget				€ 33.355.616

Legende:

- A: innovatieve dienstverlening
- B: digitale democratie
- C: werkkplek van de toekomst

- 1: oproep innovatieve concepten
- 2: oproep voor thematische ontwikkelings- en implementatietrajecten
- 3: oproepen voor transformatieve ontwikkelings- en implementatietrajecten

C) BEOORDELINGSCRITERIA EN ONTVANKELIJKHEIDSCRITERIA

De ingediende projectvoorstellen worden beoordeeld op basis van de onderstaande criteria. In functie van de specifieke oproepen kan het gewicht of de relevantie ervan variëren. Dat wordt desgevallend gepreciseerd in de oproepen.

////////////////////////////////////

- effectief en gezamenlijk (goedkeuring CBS, GR, samenwerkingsovereenkomst, ...) vorm te geven?
 - Wat zijn de sterktes en zwaktes van het project, en de kansen en bedreigingen bij de projectuitvoering?
 - De haalbaarheid relateert ook aan de mate waarin de aangeleverde risicoanalyse overtuigt op het vlak van cyberveiligheid, e-inclusie (bijvoorbeeld: toepassing van de WCAG-frameworks³) en de toegang van kwetsbare groepen tot de dienstverlening? Biedt het projectvoorstel voldoende garanties inzake de bescherming van (persoons)gegevens en op het vlak van e-inclusiviteit?
 - Is er voldoende aandacht voor de digitale competenties van de medewerkers en het changemanagement ter zake?

- **Het hergebruik van componenten binnen het project:**
 - In welke mate wordt er gebruikt gemaakt van bestaande generieke bouwstenen, standaarden en authentieke databronnen die vandaag reeds bestaan om burgers beter te bedienen?
 - In welke mate schrijft het project zich in de bredere Vlaamse ICT- en Informatiestrategie in en aligneert het op standaarden zoals OSLO en de Vlaamse Open City Architectuur?
 - Gecombineerd met het criterium van vernieuwing en innovatie, mikken we dus op voorstellen die de bestaande bouwstenen maximaal integreren, binnen de digitalisatie van de lokale besturen, tot inzicht leiden in hoe de bouwstenen adoptieverhogend kunnen worden ingezet, die de meerwaarde/efficiëntiepotentieel van de bouwstenen zichtbaar aantonen of bijdragen aan de creatie van nieuwe bouwstenen of de optimalisatie van bestaande.

- **De samenwerking binnen het project:**
 - welke samenwerkingsrelaties omvat het voorstel en hoe dragen ze bij aan de realisatie van het voorstel of oplossingen in zoveel mogelijk lokale besturen?
 - Welke partijen engageren zich tot wat en hoe komt dat tot uiting in een **samenwerkingsovereenkomst**?
 - Dit gaat breder dan het eventuele partnerschap tussen verschillende lokale besturen bij het voorstel en behelst ook de betrokkenheid van de burger/ondernemer (begunstigde van de dienstverlening), de interne samenwerkingsrelaties in het lokale bestuur (ICT-dienst, andere diensten) en de eventuele betrokkenheid van kennisorganisaties of andere overheden.

- **De projectorganisatie:**
 - In welke mate zijn de voorstellen overtuigend op het vlak van het toegepaste projectmanagement, de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden, de gedefinieerde werkpakketten en de daaraan gekoppelde kostenposten en KPI's per werkpakket en de vooropgestelde timings?

- **Het duurzame karakter van het project:**
 - Hoe kadert het voorstel zich in een langetermijnvisie?
 - Is er een duidelijk engagement en budgettair kader om de exploitatiekost van de geïmplementeerde systemen in de toekomst te dragen?
 - Welke strategie omvat het voorstel om het project te laten uitgroeien tot een duurzame en stabiele verankerde nieuwe manier van werken in de betrokken lokale besturen?

³ Web Content Accessibility Guidelines

Cluster 3: Het hefboomeffect van het voorstel

Dit omvat de volgende criteria:

- De **strategie inzake kennisdeling en disseminatie**: Voorliggend programma mikt op die projecten die blijf geven van een doordachte strategie ter zake met duidelijke KPI's.
 - o Welke engagementen tot kennisdeling en disseminatie gaan de indieners en partners aan bij het indienen van de aanvraag en hoe plannen ze dat concreet te doen?
 - o Welke tools, bestekken, documentatie, draaiboeken zullen worden opgeleverd die bijdragen aan opschaling?
 - o Laat het eigenaarschap op het eindresultaat toe de investering maximaal in te zetten in een ruime groep van lokale besturen?
- Inspanningen **die interoperabiliteit waarborgen**. Een onderdeel van de beoordeling is de mate waarin de ingediende projecten streven naar technische en semantische interoperabiliteit:
 - o Maken ze gebruik van authentieke databronnen waar dat wenselijk is?
 - o Bouwen ze voort op bestaande standaarden (cf. OSLO/VLOCA)?
 - o Is het project zo ingericht dat er ruimte is om te bouwen aan aanvullingen op bestaande standaarden en architectuurkaders zoals VLOCA en OSLO vanuit het project?
- De **schaal van de ingediende projecten en de mechanismen tot opschaling en overdraagbaarheid**. Voorliggend programma mikt op projecten met een overtuigende strategie voor de opschaling ervan.
 - o Welke en hoeveel partners verenigen zich in een voorstel en wat is de rol en het engagement van de partners?
 - o Hoeveel van de partners engageren zich daadwerkelijk tot een veranderingsproces met aantoonbare impact?
 - o In welke mate getuigt het project van krachtenbundeling op (sub)regionale schaal, volgens de principes van de regiovorming, en draagt het bij tot een verhoogde ICT-slagkracht of verbeterde kwaliteit van de dienstverlening in die regio? Indien hieraan wordt voldaan, wordt aan dit voorstel maximaal 10 bonuspunten toegekend bovenop de score van maximaal 100 punten.
 - o Hoeveel inwoners vertegenwoordigt het partnerschap en hoeveel van hen zijn gebaat bij de voorgestelde verandering?
 - o Welke stappen (bijvoorbeeld: raamcontracten, groepsaankopen, documentatie, enz.) zullen worden ondernomen om bij te dragen aan de verdere uitrol van de veranderingen in de eigen organisatie of in andere lokale besturen (partners of uitgebreider)?
 - o Welke eventuele toekomstige nieuwe partnerschappen zullen bijdragen aan de replicatie van de veranderingen?

D) PROCEDURELE AANPAK

De voorbereiding en lancering van oproepen

Het programmateam staat in voor de operationele voorbereiding van de oproepen. De klankbordgroep kan daarbij om advies worden gevraagd. Het programmateam treedt tijdens dit proces ook in afstemming met het PMO-office (zie infra). De voorbereiding en vastleggen van de oproepen gebeurt binnen het kader van voorliggende nota en heeft betrekking op:

- Het concretiseren van de specifieke focus voor de thematische (type 2) oproepen, daarbij steeds rekening houdend met een beoogde maximale impact (volume, aantal transacties, enz.)

////////////////////////////////////

B. ESR-TOETS

Niet van toepassing.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het akkoord van de Vlaamse minister bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling werd ontvangen op 6 juli 2021.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Voorliggende Nota aan de Vlaamse Regering heeft geen directe impact op het personeel, de werkingsuitgaven, investeringen, schulden en ontvangsten van de lokale en provinciale besturen. De lokale zijn evident wel gebaat bij voorliggend programma dat voorziet in de financiële ondersteuning van de digitalisering van de lokale besturen.

4. VERDER TRAJECT

Zie de hoger vermelde timing m.b.t. de oproepen.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse regering beslist:

- 1° haar goedkeuring te geven aan voorliggend kader voor de oproepen in het kader van het relanceproject “Gemeente zonder Gemeentehuis” zoals in deze nota beschreven;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, te gelasten alle maatregelen te nemen tot uitvoering.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

Bijlagen:

- Advies IF
- BA
- Bijlage: akkoord BZ
- Bijlage: advies van de adviesgroep

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////